

Η ΑΡΝΗΣΗ ΣΤΙΣ ΜΙΚΡΕΣ ΠΡΟΤΑΣΙΚΕΣ ΦΡΑΣΕΙΣ

ΣΥΛΛΑ ΚΛΕΙΔΗ & ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΤΣΟΚΟΓΛΟΥ

In this paper we discuss negation in Small Clauses in Modern Greek (MGr) because:

a) Negation in MGr has been discussed in full clauses (sentential negation) and very roughly as a constituent negation, whereas Small Clauses (SC) are idiosyncratic syntactic constructions as far as their functional categories is concerned, although they do have a sentential status.

b) Negation in MGr is expressed by a number of lexical elements. It is very interesting, thus, to see which negative elements are observed in SCs and what kind of negation we have, sentential or constituent negation. Our results become arguments for the status and function of negation in MGr as well as for the SCs, their status and the functional categories they include.

0. Εισαγωγή

Στο άρθρο αυτό εξετάζεται η συμπεριφορά της Αρνησης στις Μικρές Προτασικές Φράσεις (ΜΠΦ) της Ελληνικής γλώσσας διότι:

α) Η Αρνηση στην Ελληνική έχει μελετηθεί μόνο αναφορικά με τις πλήρεις προτάσεις (προτασική άρνηση) και πολύ περιορισμένα ως άρνηση συστατικού, ενώ οι ΜΠΦ, αν και έχουν προτασικό καθεστώς, είναι ιδιόμορφες συντακτικές οντότητες με ελλειπή δομή ως προς τις λειτουργικές κατηγορίες που περιλαμβάνουν.

β) Η Αρνηση στην Ελληνική εκφέρεται με διαφορετικά μόρια. Παρουσιάζει συνεπώς ενδιαφέρον να εξετάσουμε ποια από τα μόρια της Ελληνικής συναντούμε στις ΜΠΦ και τι είδους Αρνηση έχουμε, αν δηλαδή πρόκειται για προτασική άρνηση ή για άρνηση συστατικού.

Τα συμπεράσματα της έρευνας μας αποτελούν επιχειρήματα που αφορούν τόσο την άρνηση και την επιλογή της όσο και τις ΜΠΦ, το προτασικό τους καθεστώς και τις λειτουργικές κατηγορίες που περιλαμβάνουν.

1. Οι Μικρές Προτασικές Φράσεις

Αρχικά θα παρουσιάσουμε συνοπτικά τι είναι οι ΜΠΦ, ποιο το κατηγοριακό τους καθεστώς και ποια η εσωτερική τους δομή.

Οι ΜΠΦ είναι δομές Κατηγορήσης, σχέσεις υποκειμένου - κατηγορήματος, που διαφέρουν όμως από τις πλήρεις προτάσεις, διότι θεωρούνται ελλείψεις δομές.

Στις πλήρεις προτάσεις η Πρόταση έχει τη μορφή Π → Φράση Προσδιοριστικού Δείκτη (ΦΠΔ) Κλίση Ρηματική Φράση (ΡΦ)¹. Το κατηγορημα - ΡΦ είναι στενά συνδεδεμένο με την ύπαρξη παρεμφατικού ρήματος ή ρηματικού στοιχείου. Στις ΜΠΦ ισχύει η κατηγορηματική σχέση ανάμεσα στο υποκείμενο - ΦΠΔ και το κατηγορημα ΧΦ (ΕΦ ή ΟΦ) παρά την έλλειψη ρηματικού στοιχείου (1):

- 1α. Θεωρώ [το Γιάννη έξυπνο / ιδιοφυία],
β. Ο Γιάννης_i είναι [t_i έξυπνος / ιδιοφυία].

Παρ' όλα αυτά έχει υποστηριχθεί (για την Ελληνική, Τσόκογλου 1998) ότι οι ΜΠΦ έχουν προτασικό καθεστώς, έχουν δηλαδή παράλληλη δομή μ' αυτήν της Πρότασης, και υποκατηγοριοποιούν δύο είδη ρημάτων: α) ρήματα του τύπου 'θεωρώ' και β) ρήματα ανύψωσης του τύπου 'είμαι'.

Οι ΜΠΦ έχουν αναλυθεί σύμφωνα με την υπάρχουσα βιβλιογραφία με διάφορους τρόπους: α) ως ΧΦ (Stowell 1981, 1983 και 1995), β) ως Φράσεις Κλίσης (ΦΚ) (Hornstein & Lightfoot 1987, Aarts 1992). γ) ως Φράσεις Συμπληρωματικού Δείκτη (ΦΣΔ) (Kitagawa 1995, Starke 1995), και δ) ως Φράσεις Συμφωνίας, δηλαδή Φράσεις που περιλαμβάνουν μια λειτουργική κατηγορία (Cardinaletti & Guasti 1993, Gueron & Hoekstra 1995).

Στο άρθρο αυτό υιοθετούμε την ανάλυση ότι οι ΜΠΦ δεν περιλαμβάνουν καμία από τις ρηματικές λειτουργικές κατηγορίες και δεχόμαστε μια ελάχιστη δομή (Τσόκογλου 1998), σύμφωνα με την οποία οι ΜΠΦ αποτελούνται α) από ένα λεξικό / θεματικό πεδίο ΧΦ ή Χmax, τη Φράση του Κατηγορήματος, στην κεφαλή της οποίας πραγματώνεται το κατηγορημα και στο χαρακτηριστή της το υποκείμενο της ΜΠΦ, όπου λαμβάνει και το θεματικό του ρόλο και β) ένα λειτουργικό πεδίο, τη Φράση Κατηγορήσης, στο χαρακτηριστή της οποίας μετακινείται το υποκείμενο της ΜΠΦ για να λάβει τη συντακτική θέση του υποκειμένου, νομιμοποιώντας έτσι τη σχέση Κατηγορήσης.

1. Με την Κλίση εννοούμε γενικότερα τις ρηματικές λειτουργικές κατηγορίες στην Πρόταση.

Θεωρούμε δηλαδή ότι οι ΜΠΦ δεν περιλαμβάνουν στη δομή τους κατηγορία που σχετίζεται με τις ρηματικές λειτουργικές προβολές. Τον ισχυρισμό μας αυτόν ενισχύουν επιχειρήματα από δεδομένα με αρνητικά μόρια, όπως θα δείξουμε παρακάτω.

2. Η Άρνηση

Στη Νέα Ελληνική συναντούμε τέσσερα μόρια που προσδίδουν αρνητική σημασία: *δεν*, *μην*, *όχι* και *μη*. Στον Βελούδη (1981) υπάρχει μια αναλυτικότατη και επαρκώς τεκμηριωμένη παρουσίαση των λεξικών αυτών στοιχείων, η οποία καταλήγει συνοπτικά στα εξής συμπεράσματα:

Δεν: Αρνητικό μόριο που χρησιμοποιείται σε προτάσεις οριστικής για την επίδοση προτασικής άρνησης (2):

2. Έμαθα ότι ο Γιάννης δεν έφυγε χθες.

Μην: αρνητικό μόριο που χρησιμοποιείται σε προτάσεις υποτακτικής για την επίδοση προτασικής άρνησης (3) και σε τύπους γερονδίου έχοντας επίσης αξία προτασικής άρνησης (4):

3. Θέλω να μην πάει ο Γιάννης στη συναυλία.

4. Μην έχοντας αρκετά λεφτά για διακοπές, ο Γιάννης έμεινε σπίτι του το καλοκαίρι.

Όχι: αρνητικό μόριο που χρησιμοποιείται σε ελλειπτικές προτάσεις, στις οποίες το ρήμα είναι απαγορευτικό (5). Προσδίδει προτασική άρνηση και εμπεριέχει μία πλήρη πρόταση, παράλληλη μιας οριστικής φράσης, γεγονός που το καθιστά παράλληλο του *δεν* (6). Χρησιμοποιείται επίσης και ως άρνηση συστατικού, όπου το ρήμα είναι απαραίτητο (7):

5. Ποιόν είδες;

α. Όχι τον Γιάννη.

β.* Όχι είδα τον Γιάννη.

6. Ποιόν είδες;

α. Όχι τον Γιάννη,

β. Δεν είδα τον Γιάννη.

7. Οι όχι καλές συμβουλές είναι πολύ επικίνδυνες.

Μη: αρνητικό μόριο που χρησιμοποιείται σε ελλειπτικές προτάσεις, στις οποίες το ρήμα είναι απαγορευτικό (8). Προσδίδει προτασική άρνηση και περιέχει μία πλήρη πρόταση, παράλληλη μιας φράσης υποτακτικής, γεγονός που το καθιστά παράλληλο του *μην* (9). Χρησιμοποιείται επίσης και ως άρνηση συστατικού, όπου το ρήμα είναι απαραίτητο (10):

8. Πού να αγοράσω καρπούζι;
 - α. Μη στον μπακάλη.
 - β. * Μη αγοράσεις στον μπακάλη.
9. Πού να πάμε διακοπές;
 - α. Μη στην Κρήτη πάλι.
 - β. Να μην πάμε στην Κρήτη πάλι.
10. Οι μη απολαυστικές διακοπές δεν ξεκουράζουν.

3. Η Άρνηση στις ΜΠΦ

Τα πρώτα παραδείγματα που θα μας απασχολήσουν είναι τα (11) και (12):

11. *Θεωρώ [δεν τον Γιάννη έξυπνο].
12. * Θεωρώ [μην τον Γιάννη έξυπνο].

Το συμπέρασμα που θα μπορούσε να συνάγει κανείς από την αντιγραμμαματικότητα των (11) και (12) είναι ότι οι ΜΠΦ δε δέχονται προτασική άρνηση, καθώς τα μόρια *δεν* και *μην* είναι αυτά που θα την προσέδιδαν, σύμφωνα με τις υπάρχουσες αναλύσεις.

Θεωρούμε ότι τα εν λόγω μόρια δεν γίνονται αποδεκτά λόγω της έλλειψης λειτουργικών κατηγοριών που σχετίζονται με το ρήμα, και πιο συγκεκριμένα της Φράσης Χρόνου στις ΜΠΦ. Σύμφωνα με την Κλειδή (1999), τα μόρια *δεν* και *μην* επιλέγουν Φράση Χρόνου, γεγονός που προβλέπει την αντιγραμμαματικότητα των παραδειγμάτων (11) και (12) εξαιτίας της έλλειψής της.

Δεν σημαίνει όμως ότι οι ΜΠΦ απορρίπτουν εντελώς την άρνηση από τη δομή τους, όπως φαίνεται στα παραδείγματα (13), (14) και (15):

13. Θεωρώ [όχι τον Γιάννη έξυπνο] αλλά [την Μαρία χαζή].
14. Θεωρώ [όχι τον Γιάννη έξυπνο] αλλά [τον Πέτρο].
15. Θεωρώ [τον Γιάννη όχι έξυπνο] αλλά [χαζό].

Υποστηρίζουμε ότι το *όχι* είναι προτασική άρνηση στις δομές αυτές και

όχι άρνηση συστατικού για δύο λόγους:

Α. Όπως παρατηρούν οι (Cardinaletti & Guasti 1993) για την Ιταλική, η άρνηση συστατικού εκφράζει την ακριβώς αντίθετη έννοια του συστατικού, π.χ. *όχι ευχαριστημένος* = *δυσανεστημένος*. Αν το *όχι* στις ΜΠΦ ήταν άρνηση συστατικού θα περιμέναμε α) η πρόταση (16) να είναι αποδεκτή

16. * Ο Γιάννης είναι *όχι ευχαριστημένος*. (= Ο Γιάννης είναι *δυσανεστημένος*.)

και β) η πρόταση (17) να είναι αντιγραμματική.

17. Ο Γιάννης είναι *όχι άριστος αλλά πολύ καλός*.

17'. * Ο Γιάννης είναι *κακός αλλά πολύ καλός*.

Αν το '*όχι άριστος*' = '*κακός*', τότε η πρόταση (17) θα είχε τη σημασία (17'), κάτι που δεν ισχύει.

Κατά συνέπεια το *όχι* δεν αρνείται μόνο το συστατικό, αλλά ολόκληρη τη σχέση κατηγορήσης.

Β. Η νομιμοποίηση των Στοιχείων Αρνητικής Πολικότητας (ΣΑΠ) στις δομές αυτές ενισχύει την πρόταση μας ότι το *όχι* αποτελεί προτασική άρνηση (18-20):

18. Θεωρώ τον Γιάννη *όχι καμιά ιδιοφυΐα, αλλά πολύ έξυπνο*.

19. Θεωρώ *όχι* τον Γιάννη *καμιά ιδιοφυΐα, ούτε και την Μαρία καμιά διάνοια*.

20. * Θεωρώ *όχι καμιά λύση αναποτελεσματική*.

Η αντιγραμματικότητα της (20) δεν οφείλεται στη μη νομιμοποίηση του ΣΑΠ, αλλά στο ότι το υποκείμενο της ΜΠΦ είναι πάντα μια ΦΠΔ με οριστικό άρθρο (Τσόκογλου 1998), ενώ το ΣΑΠ είναι μη οριστικός προσδιοριστικός δείκτης (Γιαννακίδου 1993).

Συμπέρασμα Α:

α) Οι ΜΠΦ δέχονται στη δομή τους άρνηση που εκφέρεται με το αρνητικό μόριο *όχι*.

β) Η άρνηση αυτή είναι προτασική.

γ) Πέρα από τη χρήση που έχει αποδοθεί στο *όχι* από τον Βελούδη (1981) δείξαμε ότι το *όχι* είναι μόριο προτασικής άρνησης σε μη πλήρεις προτάσεις, όπως οι ΜΠΦ.

Εξετάζουμε στη συνέχεια τη συμπεριφορά του *μη* στις ΜΠΦ, καθώς του

έχει αποδοθεί, παράλληλη χρήση μ' αυτήν του *όχι* (21 - 23):

- 21. * Θεωρώ [μη το Γιάννη έξυπνο] αλλά [τη Μαρία χαζή].
- 22. * θεωρώ [μη το Γιάννη έξυπνο] αλλά [τη Μαρία].
- 23. Θεωρώ [το Γιάννη μη ικανό] αλλά [επιτυχημένο].

Παρατηρούμε ότι το αρνητικό μόριο *μη* στις ΜΠΦ αποδίδει αντιγραμματικές προτάσεις στο (21) και (22).

Όσον αφορά την πρόταση (23) θεωρούμε ότι έχουμε άρνηση συστατικού, αφού τα δύο διαγνωστικά τεστ που χρησιμοποιήσαμε στην περίπτωση του *όχι* δεν υποστηρίζουν την ύπαρξη προτασικής άρνησης (24) και (25):

- 24. Θεωρώ [τον Γιάννη μη ικανό]. (= Θεωρώ τον Γιάννη ανίκανο.)
- 25. * Θεωρώ [τον Γιάννη μη κανέναν ικανό].

Στο (24) το αρνητικό μόριο *μη* αποτελεί άρνηση συστατικού, διότι το 'μη ικανός' = 'ανίκανος', εκφράζεται δηλαδή η αντίθετη έννοια και η πρόταση είναι αποδεκτή. Επιπλέον στην (25) δε νομιμοποιούνται τα ΣΑΠ, γεγονός που δείχνει ότι το *μη* δεν έχει προτασική αξία.

Υποστηρίζουμε ότι δομικά το *μη* αποτελεί προσάρτημα της κεφαλής του επιθέτου (ικανός), όπως θα δείξουμε παρακάτω.

Συμπέρασμα B:

Το *μη* δεν είναι προτασική άρνηση των ΜΠΦ.

Από τις μέχρι τώρα παρατηρήσεις μας καταλήξαμε ότι η προτασική άρνηση των ΜΠΦ είναι το *όχι*. Στη συνέχεια επιχειρούμε να ερμηνεύσουμε γιατί δεν επιλέγεται το αρνητικό μόριο *μη*.

Δεδομένης της δομής που έχουμε υιοθετήσει για τις ΜΠΦ, δηλαδή έλλειψη των λειτουργικών κατηγοριών που αποτελούν προέκταση του ρήματος (Χρόνος, Αποψη και Έγκλιση) οι δομές αυτές δεν είναι τροπικά χαρακτηρισμένες². Τα δεδομένα μάς οδηγούν στο συμπέρασμα ότι το *μη* είναι [+τροπικό], ενώ το *όχι* [-τροπικό]. Σε τόσο μικρές δομές (χωρίς λειτουργικές κατηγορίες) είναι πολύ δύσκολο να βρεθούν παραδείγματα που θα υποστήριζαν την παρουσία ή απουσία τροπικότητας. Απλή ένδειξη αυτής της άποψης είναι ο εξής συλλογισμός: Όταν κάποιος λέει *Μη!* το ερμηνεύουμε ως διαταγή (δηλαδή το μόριο είναι από μόνο του τροπικά χαρακτηρισμένο), ενώ ακούγοντας *Όχι!*, δεν μπορούμε να δώσουμε κάποια ερμηνεία, χω-

2. Σύμφωνα με την Ιακώβου (1999) η τροπικότητα των προτάσεων συνίσταται στον συνδυασμό πληροφοριών Έγκλισης, Χρόνου και Άποψης.

ρίς να γνωρίζουμε το κειμενικό περιβάλλον, αφού θα μπορούσε να είναι απάντηση σε ερώτηση του τύπου *θέλεις*; ή του τύπου *να πάω*;. Στην πρώτη περίπτωση το *όχι* είναι απλή δήλωση, ενώ στη δεύτερη διαταγή.

Συμπέρασμα Γ:

Οι ΜΠΦ δεν είναι τροπικά χαρακτηρισμένες. Τα *όχι* και *μη* διαφοροποιούνται και ως προς την τροπικότητά τους: *μη* [+ τροπικό] *όχι* [- τροπικό].

Το *όχι* όμως βρίσκεται και σε δομές όπως η (26),

26. Πήρε *όχι* πορτοκάλια αλλά μήλα.
 26'. * Πήρε *όχι* πορτοκάλια.
 27. - Και μετά από όλα αυτά θα πήρε βέβαια πορτοκάλια.
 - Πήρε *όχι* πορτοκάλια αλλά μήλα.
 [*όχι* όπως ήταν αναμενόμενο πορτοκάλια]

όπου θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει ότι έχουμε άρνηση συστατικού. Η αντιγραμματικότητα όμως της (26') δείχνει ότι κάτι τέτοιο δεν ισχύει. Προτάσεις όπως η (26) μπορούν να εμφανιστούν σε περιβάλλοντα του τύπου (27). Με άλλα λόγια υποστηρίζουμε ότι σε δομές όπως [*όχι* πορτοκάλια] εννοούμε μια ελλειπτική πρόταση και για μια ακόμη φορά το *όχι* εμφανίζεται σε δομές, όπου απουσιάζει το ρήμα και οι ρηματικές λειτουργικές κατηγορίες³.

Η μόνη περίπτωση, στην οποία το *όχι* είναι παράλληλο του *μη* και συνιστά άρνηση συστατικού βρίσκεται στο παράδειγμα (28),

28. Θεωρώ τις *όχι* / *μη* τεκμηριωμένες αναλύσεις ανάξιες λόγου.

όπου τα αρνητικά μόρια βρίσκονται εντός της ΦΠΔ.

Τελικά συμπεραίνουμε ότι στη Νέα Ελληνική τα αρνητικά μόρια κατηγοριοποιούνται, όπως παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

δεν / μην	σε πλήρεις προτάσεις (με λειτουργικές κατηγορίες ρήματος)
Όχι	σε ελλειπείς προτάσεις (χωρίς λειτουργικές κατηγορίες ρήματος)
Μη	σε συστατικά
όχι / μη	σε συστατικά (μέσα στη ΦΠΔ)

3. Τον ίδιο συλλογισμό βρίσκουμε στον Βελούδη (1981), όπως ήδη αναφέρθηκε στην περιγραφή των μορίων άρνησης (κεφ. 2).

4. Η θέση της άρνησης στη δομή των ΜΠΦ

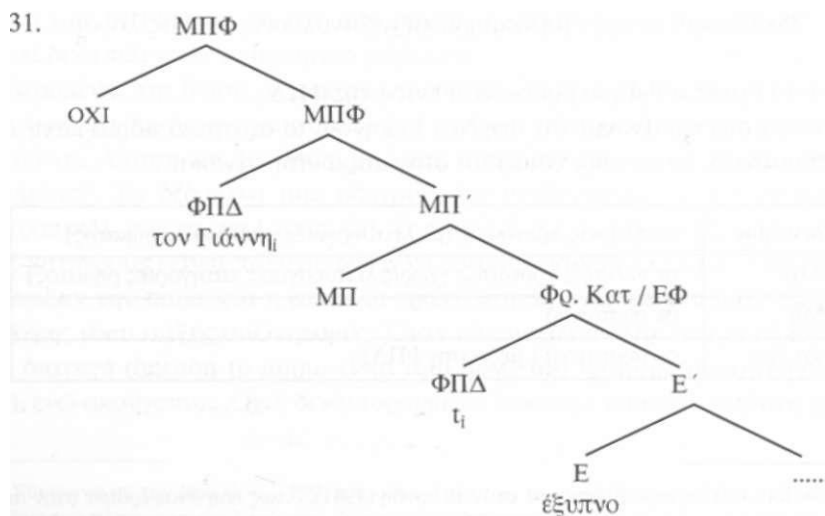
Στη συνέχεια θα εξετάσουμε τη θέση της άρνησης στη δομή των ΜΠΦ. Η έλλειψη των ρηματικών λειτουργικών κατηγοριών καθιστά απαγορευτική την ύπαρξη Φράσης Άρνησης στις ΜΠΦ, καθώς αποτελεί και αυτή προέκταση του πεδίου των λειτουργικών προβολών του ρήματος, όπως έχει υποστηριχθεί από την Grimshaw (1991). Θα πρέπει εδώ να επισημανθεί ότι η έλλειψη λειτουργικών προβολών του ρήματος δεν σημαίνει απλά μειωμένη φραστική δομή, αλλά και παντελή έλλειψη του πεδίου τελεστούν. Γι' αυτόν τον λόγο το αρνητικό μόριο δεν έχει σταθερή θέση στη δομή των ΜΠΦ (29), σε αντίθεση με τις πλήρεις προτάσεις, στις οποίες η Φράση Άρνησης βρίσκεται πάντα ανάμεσα στην Φράση Έγκλισης και τη Φράση Χρόνου (Κλειδή 1999) (30):

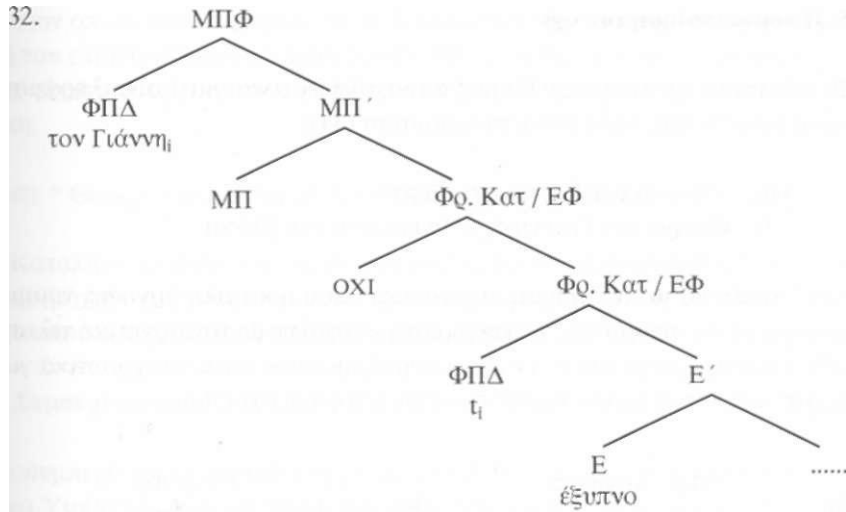
- 29α. Θεωρώ [_{ΜΠΦ} όχι [τον Γιάννη έξυπνο]] αλλά [τη Μαρία χαζή],
 β. Θεωρώ [_{ΜΠΦ} [όχι τον Γιάννη] έξυπνο] αλλά [τη Μαρία],
 γ. Θεωρώ [_{ΜΠΦ} τον Γιάννη [όχι έξυπνο]] αλλά [χαζό].

30. Θέλω [_{ΦΡΕΥΚΛ} να [_{ΦΡΑΡΥ} μην [_{ΦΡΧΡ} έφυγε]]] και θα δεις τι θα γίνει.

Το γεγονός αυτό μας δείχνει τον επιρρηματικό χαρακτήρα της άρνησης, που προσαρτάται στη Φράση, η οποία συμπληρώνεται αντιθετικά με το *αλλά* ή με το *ούτε και*.

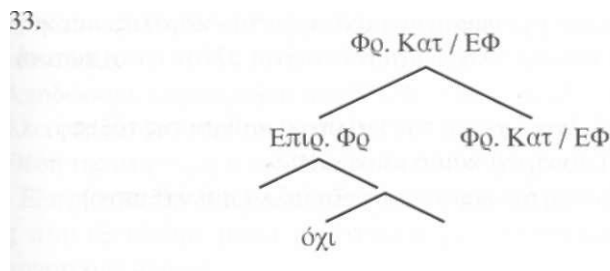
Οι θέσεις που προβλέπουμε για το αρνητικό μόριο είναι α) προσάρτηση στην ΜΠΦ (31) και β) προσάρτηση στη Φράση Κατηγορήματος (32):

Η δομή (31) καλύπτει τις περιπτώσεις (29α) και (29β), ενώ η (32) την περίπτωση (29γ).

Αυτό που ουσιαστικά δείχνουν οι φραστικοί δείκτες (31) και (32) είναι ότι δεν προβλέπεται Φράση άρνησης στις ΜΠΦ, που προϋποθέτει σταθερή θέση στη φραστική δομή, αλλά ότι το *όχι* είναι αρνητικό μόριο με επιρρηματικό χαρακτήρα, που αποτελεί κεφαλή επιρρηματικής φράσης - προσαρτήματος στις φράσεις ΜΠΦ και Φράσης Κατηγορήματος (33):

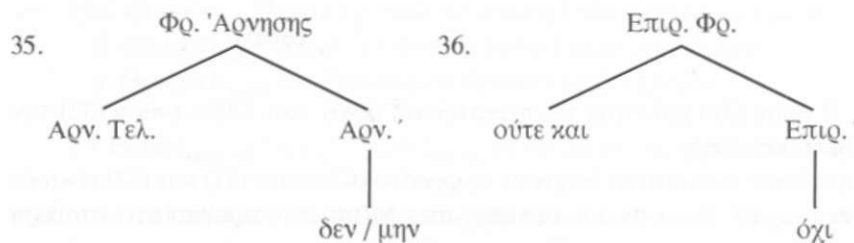
Μια τέτοια ανάλυση ενισχύει τη δομή που έχουμε υιοθετήσει για τις ΜΠΦ (έλλειψη ρηματικών λειτουργικών κατηγοριών - έλλειψη πεδίου τελεστών) και συμφωνεί με την ανάλυση των Cardinaletti & Guasti (1993) για την Ιταλική, οι οποίες βάσει άλλων επιχειρημάτων υποστηρίζουν επίσης τον επιρρηματικό χαρακτήρα της άρνησης στις ΜΠΦ.

5. Η νομιμοποίηση του *όχι*

Το τελευταίο ερώτημα που θα μας απασχολήσει είναι γιατί συμπληρώματα όπως τα *ούτε και*, *αλλά* είναι υποχρεωτικά (34):

- 34α. * Θεωρώ τον Γιάννη *όχι* έξυπνο,
 β. Θεωρώ τον Γιάννη *όχι* έξυπνο *ούτε και* βλάκα.

Κατ' αναλογία με τις πλήρεις προτάσεις, όπου η κεφαλή άρνησης νομιμοποιείται μέσω συμφωνίας χαρακτηριστή - κεφαλής με τον αρνητικό τελεστή (35), υποστηρίζουμε ότι τα εν λόγω συμπληρώματα είναι υποχρεωτικά γιατί κατ' αυτόν τον τρόπο νομιμοποιείται η κεφαλή *όχι* (36):

Την ίδια λειτουργία επιτελούν και τα επιρρήματα *πια*, *πλέον*, καθώς και οι αόριστοι προσδιοριστικοί δείκτες *κανένας*, *καμία*, κλπ. (37), τα οποία ως ΣΑΠ εξασφαλίζουν τη συμφωνία χαρακτηριστή - κεφαλής, και κατά συνέπεια η παρουσία των συμπληρωμάτων δεν είναι πλέον υποχρεωτική (38):

- 37α. Θεωρώ τον Γιάννη *όχι πια* τον καλύτερο μαθητή της τάξης,
 β. Θεωρώ τον Γιάννη *όχι καμία* ιδιοφυΐα.
 38. Θεωρώ τον Γιάννη *όχι καμία* ιδιοφυΐα (αλλά πολύ έξυπνο).

Συμπέρασμα Δ:

Το αρνητικό μόριο *όχι* απαιτεί την λεξική νομιμοποίηση του με ένα συμπλήρωμα ή με κάποιο ΣΑΠ, επειδή δεν υπάρχει ο αρνητικός τελεστής που αναλαμβάνει αυτόν τον ρόλο, όπως συμβαίνει στις πλήρεις προτάσεις.

Η ανάλυση αυτή ενισχύει την πρόταση μας για την άρνηση συστατικού με το μόριο *μη* (23 = 39),

39. Θεωρώ τον Γιάννη *μη* ικανό.

στην οποία υποστηρίζαμε ότι το μόριο αποτελεί προσάρτηση στην κεφαλή του επιθέτου 'ικανός'. Έτσι προβλέπεται ότι δεν μπορεί να παρεμβάλλεται τίποτα ανάμεσα στα *μη* και 'ικανός', όπως φαίνεται στο παράδειγμα (40):

40. * Θεωρώ τον Γιάννη *μη* *πια* / *πλέον* / *κανέναν* *ικανό*.

Καταλήγουμε συνεπώς ότι το *όχι*, όντας προτασική άρνηση, απαιτεί κάποιο μηχανισμό νομιμοποίησης του ενώ το *μη*, αποτελώντας άρνηση συστατικού δεν χρειάζεται αντίστοιχη νομιμοποίηση.

6. Συμπεράσματα

Τα συμπεράσματα της μελέτης μας μπορούν να συνοψιστούν στα εξής:

α) Υιοθετήσαμε δομή ΜΠΦ χωρίς Φράση Χρόνου και την άποψη ότι τα αρνητικά μόρια *δεν* και *μην* επιλέγουν Φράση Χρόνου. Ελέγχοντας την παρουσία των μορίων αυτών στις ΜΠΦ δείξαμε ότι οι αναλύσεις αυτές αλληλουποστηρίζονται.

β) Υιοθετήσαμε τον προτασικό χαρακτήρα των ΜΠΦ και ελέγχοντας την παρουσία του *όχι* δείξαμε ότι τόσο η άρνηση όσο και οι ΜΠΦ είναι προτασικές.

γ) Ελέγξαμε την παρουσία του *μη* στις ΜΠΦ και δείξαμε ότι, όπου αυτό εμφανίζεται, συνιστά άρνηση συστατικού.

δ) Ερμηνεύσαμε την επιλογή του *όχι* στην έλλειψη τροπικότητας των ΜΠΦ, η οποία αποδόθηκε στην έλλειψη ρηματικών λειτουργικών κατηγοριών στις ΜΠΦ.

ε) Αποδώσαμε στην άρνηση των ΜΠΦ επιρρηματικό χαρακτήρα εξαιτίας της έλλειψης πεδίου τελεστών στις ΜΠΦ, γεγονός που ερμηνεύει τη μη σταθερή θέση της στη δομή των ΜΠΦ.

στ) Εξηγήσαμε την υποχρεωτική παρουσία συμπληρωμάτων ή ΣΑΠ στις δομές που εξετάσαμε μέσω του γενικότερου μηχανισμού νομιμοποίησης των αρνητικών μορίων.

Σύλα Κλειδή
Αρσάκεια - Τοσίτσεια Σχολεία
Φιλεκπαιδευτικής Εταιρείας
e-mail: chimaniw@athserv.otenet.gr

Αγγελική Τσόκογλου
Πανεπιστήμιο Αθηνών
e-mail: angtsok@gs.uoa.gr

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Aarts, B. 1992: *Small Clauses in English*. Topics in English Linguistics 8. Svartvik & Wekker (εκδ.). Berlin: Mouton de Gruyter.
- Βελούδης, Γ. 1981: *Negation in Modern Greek*. Ph.D. Dissertation. University of Reading.
- Cardinaletti, A. & Guasti, M.-T. 1993: "Negation in epistemic small clauses". *Probus* 5, 39-61.
- Guéron, J. & Hoekstra, T. 1995: "The temporal interpretation of predication". Στο A. Cardinaletti & M.-T. Guasti (εκδ.), *Syntax and Semantics: Small Clauses*. Volume 28. Academic Press, 77-107.
- Giannakidou, A. 1993: "KANIS / kanis: a case of polarity sensitivity in Modern Greek". *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα*. Πρακτικά της 14^{ης} ετήσιας συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη, 130-144.
- Grimshaw, J. 1991: *Extended Projections*. MS Brandeis University.
- Hornstein, N.-D. & Lightfoot, D. 1987: "Predication and PRO". *Language* 63, 23-52.
- Ιακώβου, Μ. 1999: *Τροπικές κατηγορίες στο ρηματικό σύστημα της Νέας Ελληνικής*. Διδακτορική Διατριβή. Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Kitagawa, Y. 1985: "Small but clausal". *Chicago Linguistic Society* 21, 210-220.
- Κλειδή, Σ. 2001: "The position of the Negative Phrase in the phrase structure of Modern Greek". Στο Γ. Αγγουράκη κ.ά. (εκδ.), *Πρακτικά 4^{ης} Διεθνούς Συνεδρίου Ελληνικής Γλωσσολογίας* (Λευκωσία - Σεπτέμβριος 1999). Θεσσαλονίκη: University Studio Press, 186-192.
- Starke, M. 1995: "On the format of Small Clauses". Στο A. Cardinaletti & M.-T. Guasti (εκδ.), *Syntax and Semantics: Small Clauses*. Volume 28. London: Academic Press, 237-269.
- Stowell, T. 1981: *Origins of phrase structure*. Ph.D. Dissertation, MIT.
- Stowell, T. 1983: "Subjects across categories". *The Linguistic Review* 2, 285-312.
- Stowell, T. 1995: "Remarks on clause structure". Στο A. Cardinaletti & M.-T. Guasti (εκδ.), *Syntax and Semantics: Small Clauses*. Volume 28. London: Academic Press, 271-286.
- Τσόκογλου, Α. 1998: *Οι Μικρές Προτασικές Φράσεις στην Ελληνική και Γερμανική Γλώσσα*. Διδακτορική Διατριβή. Πανεπιστήμιο Αθηνών.